ANDY WARHOL NAPLÓI

Warhol utolsó szerelmei

DÉRI ZSOLT

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK LEGNAGYOBB HATÁSÚ KÉPZŐMŰVÉSZE – INTIM NAPLÓFORMÁBAN.

A történelmi Magyarország Zemplén vármegyéjének Mikó nevű kisközségéből kivándorló ruszin *lemkó* szülők gyermekeként 1928-ban Pittsburghben világra jött Andrew Warhola, azaz Andy Warhol enigmatikus figura volt: a New York-i *pop art* pápa a sminkje és ezüstfehér parókája mögé rejtőzött, magát tükörnek nevezte, aki csak reflektál a világra, magánéletéről, belső lényéről nem közölt semmi érdemlegeset, érzelmi és szexuális élete találgatások tárgyát képezte.

Andy Warhol filozófiája A-tól B-ig és vissza című 1975-ös sikerkönyvét nagyrészt bizalmasa és titkárnője, Pat Hackett állította össze a művész magnófelvételei és beszélgetései alapján. Andy az egymás után három *Love* című fejezetet is felsorakoztató, de közben saját szexuális életéről semmit el nem áruló memoárban a feleségének nevezi a magnóját: „a magnetofon beszerzése valóban véget vetett érzelmi életemnek, annak a kevésnek is, ami még megmaradt, és örültem, hogy eltűnt". Az élénk társasági életet élő Warhol 1976-tól újabb közös dokumentációs projektbe fogott Hackett-tel: minden hétköznap reggel telefonon elmesélte az előző beszélgetés óta történt eseményeket, amiket Pat lejegyzetelt. Andy 1987-es halála után két évvel ennek kondenzált változataként jelent meg a 800 oldalas *The Andy Warhol Diaries*.

Andrew Rossi azonos című hat és fél órás Netflix-dokusorozata a gazdag archív képanyag, fotók, filmek és *home movie*-k mellett színészekkel forgatott mozgóképes illusztrációkat is kínál, továbbá korabeli barátok, munka- és művésztársak hadát szólaltatja meg (köztük olyan hírességeket, mint Debbie Harry, Jerry Hall, Mariel Hemingway, John Waters, Julian Schnabel, Fab 5 Freddy vagy David LaChapelle), de legnagyobb fogása, hogy a naplórészletek egyes szám első személyű elbeszélését Warhol hangján halljuk – pontosabban hangszínét és beszédmódját mesterséges intelligencia segítségével teremtették újra. Mindez tökéletesen illik is egy olyan alkotóhoz, aki monotonitást és repetitív megoldásokat emelt be művészetébe a minél személytelenebb és mechanikusabb jellegű ábrázolásmód eléréséhez. „A gépeknek kevesebb problémájuk van. Szeretnék gép lenni" – mondta a hatvanas években Andy, akiről a nyolcvanas évtized elején Disney-technikusok még egy igazi robotot is formáztak.

„Szeretnék gép lenni"

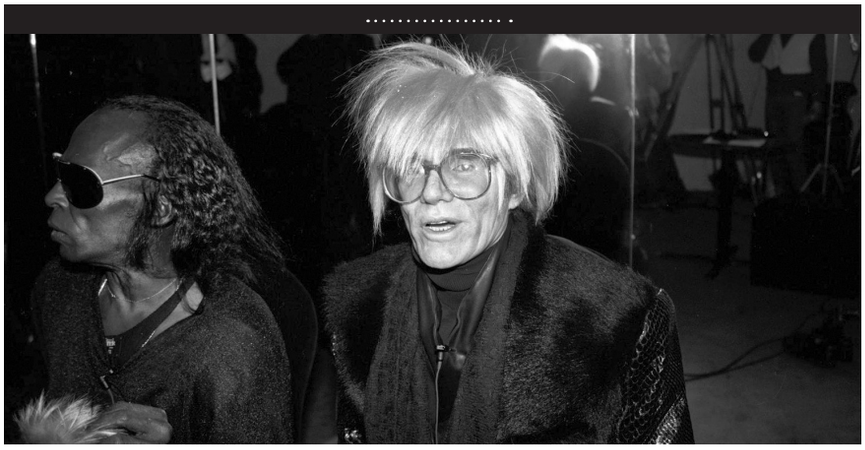

A homoszexuális, de melegségét publikusan soha meg nem erősítő, kifelé inkább az aszexuális *voyeur* képét sugárzó Warholnak persze voltak korábban is szeretői, de az 1976 őszétől 1987-es haláláig tartó naplózás idején két fő partnerrel osztotta meg az életét.

A kis híján halálát okozó 1968-as merénylet utáni lábadozás idején házába beköltöző szegény vidéki srác, a szerény és érzékeny Jed Johnson 12 éven át élt vele, miközben sikeres lakberendezővé képezte magát, sőt 1977-ben még egy mozifilmet is rendezett a Warhol-filmográfia záródarabjaként (*Bad*). Szakításuk után a nyolcvanas évtized első éveiben a Paramount filmstúdió egyik elit családból származó ifjú fejese, a melegségét a világ elől titkoló vidám *yuppie* Jon Gould volt Andy szerelme. A hatrészes sorozatban Jedhez és Jonhoz hasonlóan egy teljes epizódot kap a Puerto Ricó-i/haiti származású vadzseni Jean-Michel Basquiat is, akivel Andy intim barátságban mintegy kétszáz közös műalkotást készített 1983-85 közt, de feltűnik Keith Haring, a *Studio 54*-diszkótulaj Steve Rubell vagy a Warholnak asszisztensként és férfimodell-felhajtóként is besegítő venezuelai szexördög-hímringyó Victor Hugo is. A naplósorok között kulcsokat lelhetünk olyan művekhez is, mint a *Sex Parts* „tájképek", a hugyozással készült *Oxidációs festmények*, a *Kamuflázs*, a *Rorschach* absztrakciója vagy *Az utolsó vacsora* – a nyolcvanas évekbeli melegközösséget sújtó AIDS-krízis is nagy teret kap a sorozatban. Jont, Victort, Steve-et és Keith-t az AIDS vitte el, Jean-Michel herointúladagolással került a 27-es klubba, Jed a TWA 800-as járat rejtélyes légikatasztrófájában vesztette életét, Andy pedig egy epehólyagműtét szövődményeibe halt bele. A „*business artist*" kompakt életműve aztán a halála után még egy újabb dimenziót is kapott a nyilvánosságra került *Naplók* révén, melyek megmutatták, hogy (milyen) ember is volt.

•

ANDY WARHOL NAPLÓI (The Andy Warhol Diaries) – amerikai, 2021. Rendezte és írta: **Andrew Rossi**. Kép: **Wolfgang Held** és **Maryse Alberti**. Zene: **Brad Oberhofer**. Gyártó: **Abstract** / **Dakota Group** / **Submarine Deluxe**. Forgalmazó: **Netflix**. *Feliratos*. 390 perc.